

TOEKOMSTBESTENDIG BEROEPSONDERWIJS IN KRIMPREGIO'S

ANALYSES VAN REGIONALE CONTEXT - ACHTERHOEK

NOTITIE

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

ALBERT RUTTEN & TOBIAS VERVLIT

IN OPDRACHT VAN

COMMISSIE MACRODOELMATIGHEID MBO (CMMBO)

AMSTERDAM, 13 JANUARI 2025

SEO-notitie nr. 2025-03.2

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2024 SEO Amsterdam.

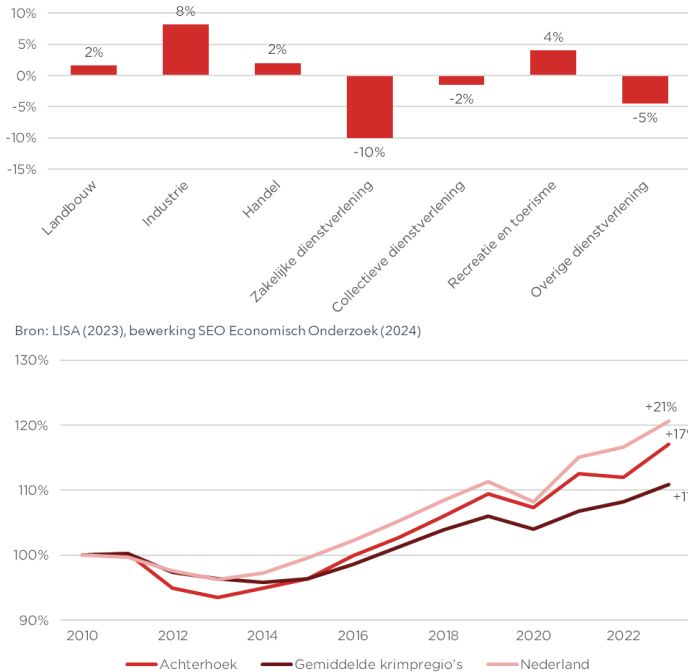
Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit deze notitie te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit deze notitie mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB, Amsterdam

+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl

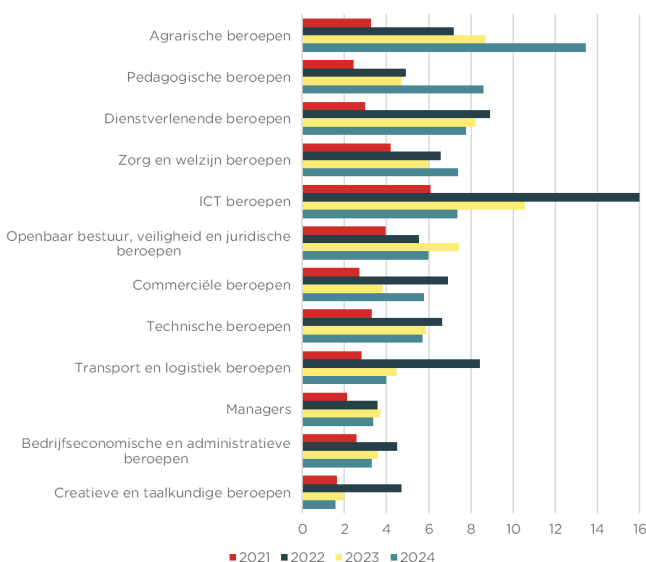
Samenvatting regionale context Achterhoek

ECONOMISCH LANDSCHAP

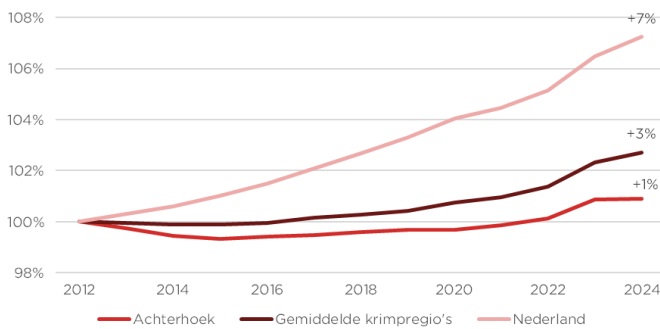
- De krimpregio Achterhoek wordt specifiek gekenmerkt door een relatief grote industrie-sector. Deze sector is groter dan in alle andere krimpregio's en groter dan gemiddeld in Nederland.
- Daarnaast zijn de collectieve dienstverlening en de zakelijke dienstverlening belangrijke sectoren in de regio, hoewel deze relatief kleiner zijn in deze regio dan gemiddeld in Nederland.
- De economische groei in de Achterhoek ligt hoger dan het gemiddelde in de krimpregio's. De relatief grote industrie speelt hierin waarschijnlijk een belangrijke rol: deze sector is conjunctuurgevoeliger dan bijvoorbeeld de dienstensector. Ook is er sprake van banengroei in de Achterhoek. De regionale economie herstelde snel van de coronacrisis en de energiecrisis.
- Op het gebied van publiek-private samenwerking speelt het project Regio Deal Achterhoek een belangrijke rol. Dit project richt zich op het aanpakken van de vergrijzing, het vergroten van de bereikbaarheid en het vormgeven van transities.

ARBEIDSMARKT EN TEKORTEN

- Het bedrijfsleven en de overheid in de Achterhoek blijven kampen met personeelstekorten. Dit heeft deels structurele oorzaken: vergrijzing, ontgroening en mismatch. De arbeidsmarktcrisps in de Achterhoek is het sterkst voelbaar bij agrarische beroepen, pedagogische beroepen en dienstverlenende beroepen.
- Drie mbo-instellingen verzorgen het opleidingsaanbod in de Achterhoek. De studentenaantallen zijn met name hoog op het gebied van zorg en welzijn en techniek en procesindustrie. Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt.
- Het onderwijs en de arbeidsmarkt sluiten echter niet altijd goed op elkaar aan. Zo kiezen studenten soms voor opleidingsrichtingen waar minder vraag naar is, zoals voedsel, natuur en leefomgeving of economie. Daarnaast verandert de vraag van werkgevers door technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.
- Bepaalde mbo-instellingen kennen lage studentenaantallen voor sommige opleidings-richtingen. Zo hebben de opleidingsrichtingen regionale kwalificatie (bij ROC van Twente) en bouw en infra (bij Zone.college) te maken met lage studentenaantallen. Daarnaast zijn er enkele specialistische opleidingen die te maken hebben met zeer lage studentenaantallen.

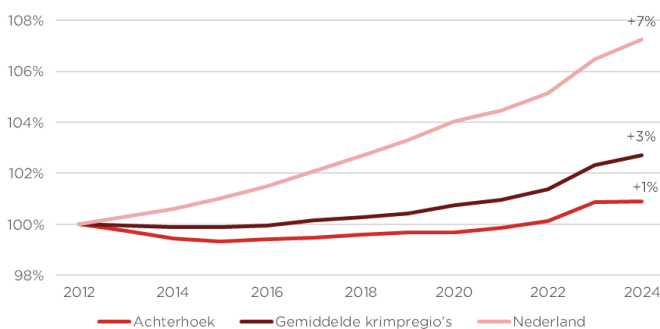
DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELING

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

- De bevolkingsgroei in de Achterhoek is lager dan de gemiddelde bevolkingsgroei in alle krimpregio's. Tevens ligt de groei lager dan het Nederlandse gemiddelde. Migratiestromen - zowel vanuit andere regio's als het buitenland - zijn de belangrijkste reden dat de bevolking vanaf 2022 licht groeit. De natuurlijke bevolkingsgroei is negatief.
- Net als in de meeste andere krimpregio's is in de Achterhoek sprake van een toenemende grijze druk. Ook ligt het aantal mensen in de leeftijdscategorie 25-39 jaar lager dan het Nederlandse gemiddelde. Daarmee wijkt de Achterhoek niet af van het algemene beeld van de krimpregio's.
- De afgelopen jaren nam het aantal bol-studenten af en het aantal bbl-studenten toe. Naar verwachting daalt het aantal mbo-studenten in de Achterhoek de komende jaren als gevolg van ontgroening.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers. Gezien de ontgroening, is het de vraag of deze sectoren aan de vervangingsvraag kunnen voldoen.

DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELING

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

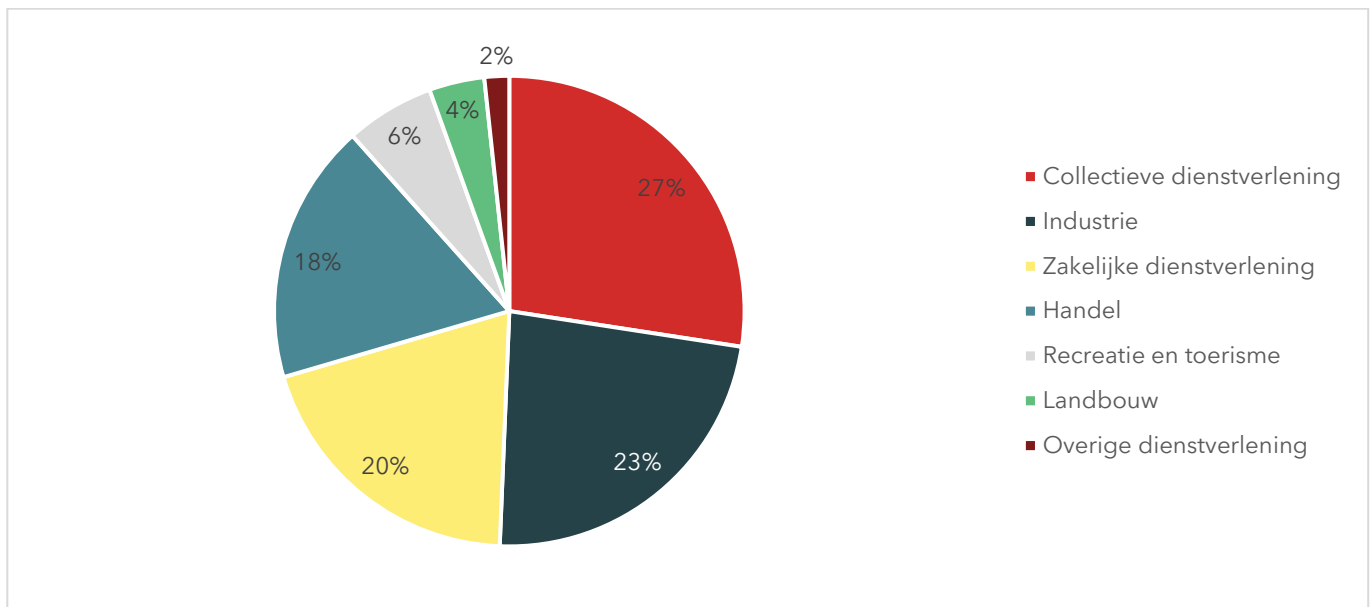
- De bevolkingsgroei in de Achterhoek is lager dan de gemiddelde bevolkingsgroei in alle krimpregio's. Tevens ligt de groei lager dan het Nederlandse gemiddelde. Migratiestromen - zowel vanuit andere regio's als het buitenland - zijn de belangrijkste reden dat de bevolking vanaf 2022 licht groeit. De natuurlijke bevolkingsgroei is negatief.
- Net als in de meeste andere krimpregio's is in de Achterhoek sprake van een toenemende grijze druk. Ook ligt het aantal mensen in de leeftijdscategorie 25-39 jaar lager dan het Nederlandse gemiddelde. Daarmee wijkt de Achterhoek niet af van het algemene beeld van de krimpregio's.
- De afgelopen jaren nam het aantal bol-studenten af en het aantal bbl-studenten toe. Naar verwachting daalt het aantal mbo-studenten in de Achterhoek de komende jaren als gevolg van ontgroening.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers. Gezien de ontgroening, is het de vraag of deze sectoren aan de vervangingsvraag kunnen voldoen.

Economisch landschap

Sectorale verdeling

- Op het gebied van banen zijn de grootste sectoren in de Achterhoek de collectieve dienstverlening (27 procent), de industrie (23 procent) en de zakelijke dienstverlening (20 procent), zie Figuur 1. De kleinste sectoren zijn recreatie en toerisme (6 procent), de landbouw (4 procent) en de overige dienstverlening (2 procent).

Figuur 1 De drie grootste sectoren in de Achterhoek zijn de collectieve dienstverlening, de industrie en de zakelijke dienstverlening

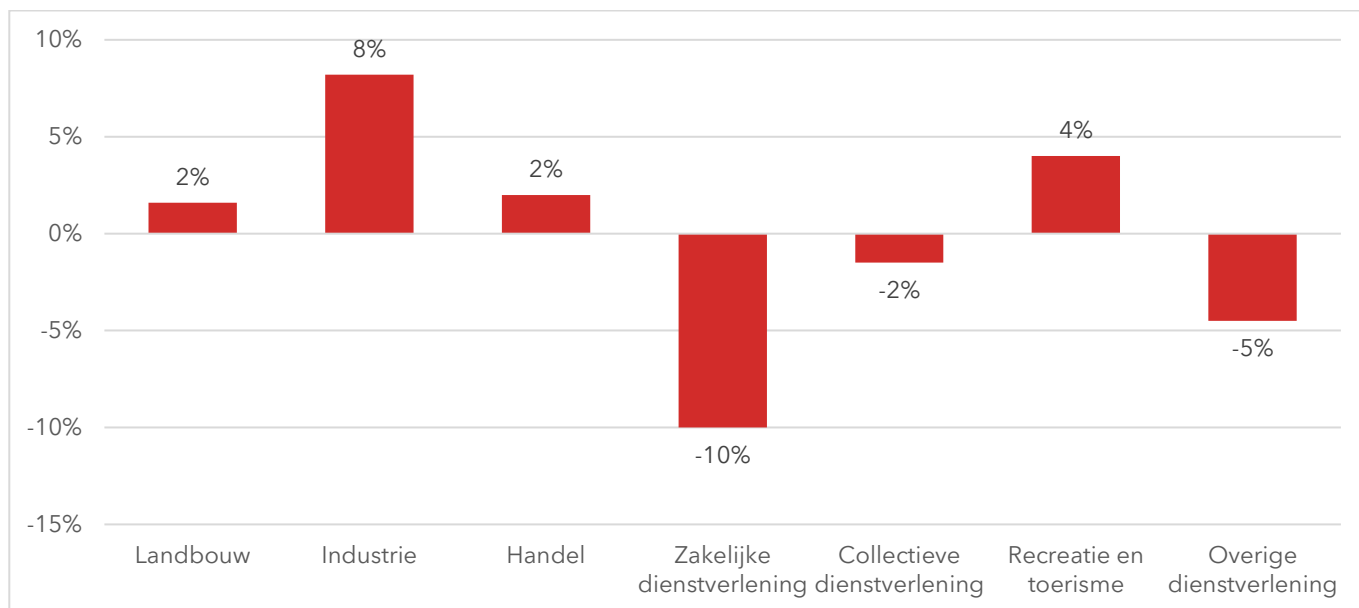
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Dit cirkeldiagram toont het percentage banen naar sector voor de arbeidsmarktregio Achterhoek. De grootste sector is de collectieve dienstverlening. Deze sector bestaat uit het openbaar bestuur, het onderwijs en de gezondheidszorg.

Regionale specialisatie

- Figuur 2 laat zien dat - vergeleken met het landelijke beeld - het aantal banen in de zakelijke dienstverlening en de overige dienstverlening relatief laag ligt in de Achterhoek (10 en 5 procentpunt respectievelijk). Het aantal banen in de sector industrie ligt duidelijk hoger (8 procentpunt). Dit geldt ook voor de landbouw, de handel (beide 2 procentpunt) en recreatie en toerisme (4 procentpunt).
- Hoewel deze sectoren wel de regionale specialisatie van de Achterhoek laten zien, zijn de collectieve dienstverlening en de industrie absoluut gezien belangrijke sectoren (zie Figuur 1).

Figuur 2 Het aantal banen in de zakelijke en overige dienstverlening ligt in de Achterhoek fors lager dan het landelijke gemiddelde

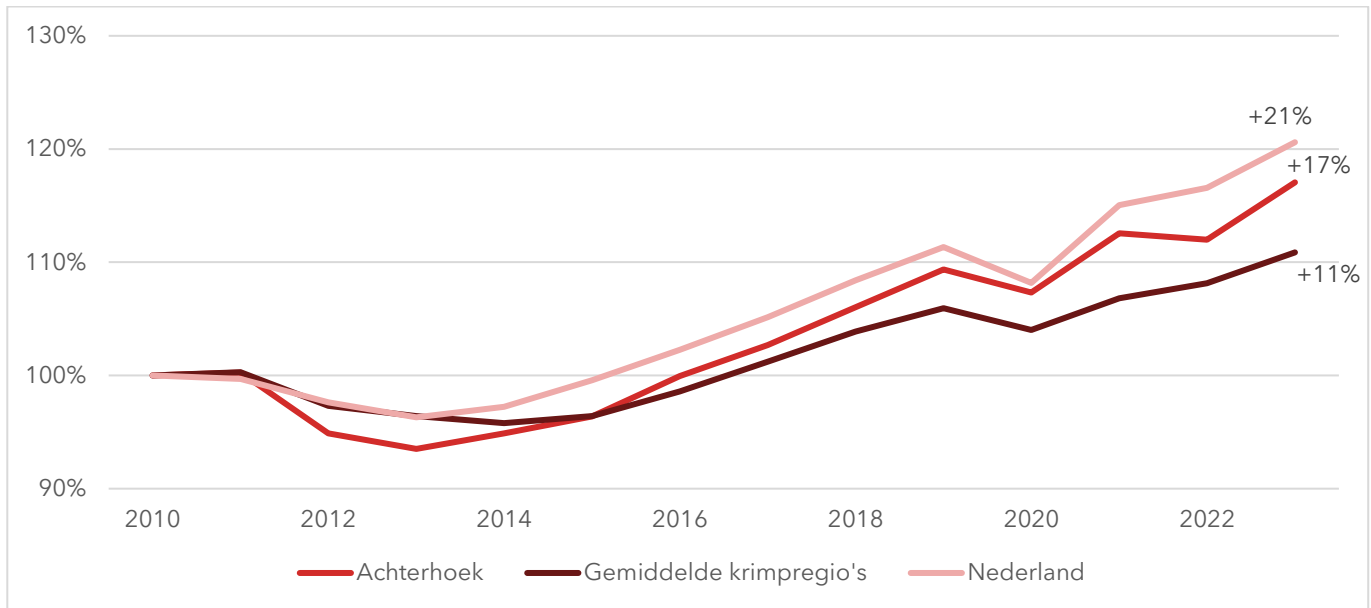
Bron: LISA (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Regionale groei

- De reële economische groei in de Achterhoek is ongeveer 6 procentpunt hoger dan de gemiddelde groei in alle elf krimpregio's (Figuur 3). In de Achterhoek blijft de groei echter wel achter in vergelijking met het gemiddelde in Nederland (vier procentpunt lager).
- De economische groei vertaalt zich ook in een sterke banengroei in deze regio. De regionale economie herstelde snel van de coronacrisis en de energiecrisis.¹

¹ Zie [Regio in beeld 2023 Achterhoek](#)

Figuur 3 De economische groei in de Achterhoek is groter dan de gemiddelde economische groei in krimpregio's

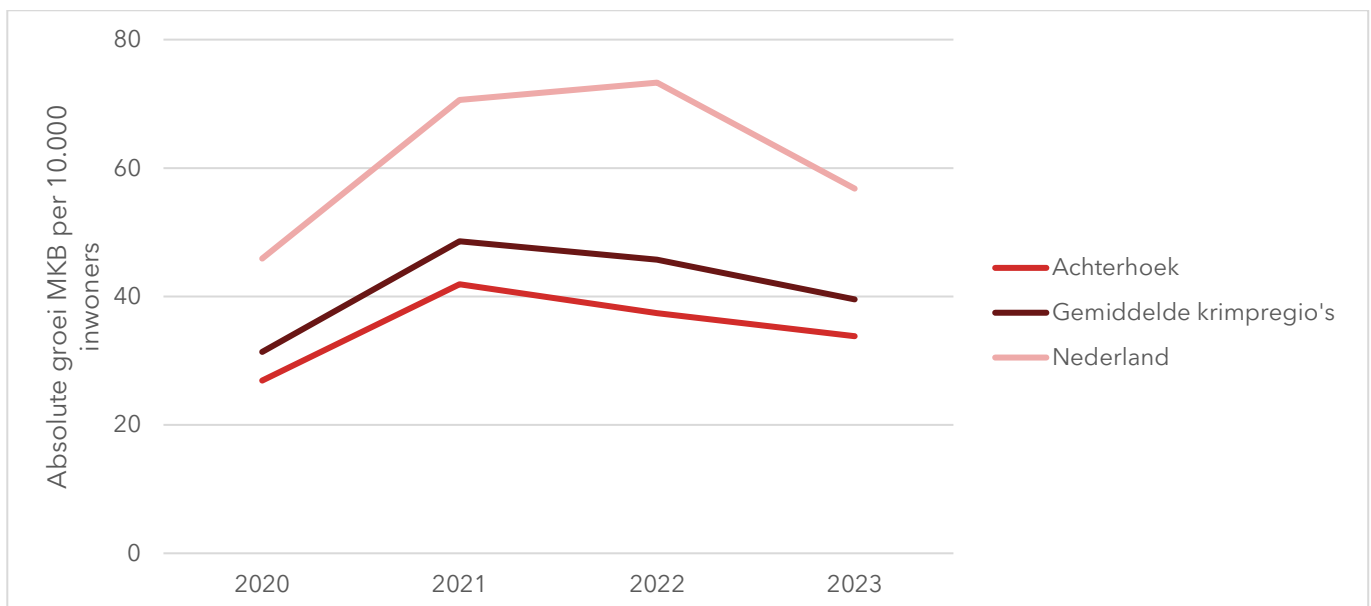
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek laat de economische groei zien voor de arbeidsmarktregio Achterhoek, Nederland en het gemiddelde van alle 11 krimpregio's. Bij deze economische groei is gecorrigeerd voor het prijsniveau (het gaat dus om de reële economische groei). Het jaar 2010 is het basisjaar voor alle drie de groepen en gelijk aan honderd. Indien er sprake is van economische groei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Aandeel MKB

- De groei van het MKB blijft achter in vergelijking met de gemiddelde groei in de elf krimpregio's en de rest van Nederland (zie Figuur 4).

Figuur 4 De groei van het MKB ligt lager in de Achterhoek dan gemiddeld in Nederland

Bron: Handelsregister Kamer van Koophandel (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Aanwezigheid publiek-private samenwerking

Er is een viertal initiatieven die gericht zijn op het versterken van de regionale economie in de Achterhoek. Deze initiatieven zijn:

- Regio Deal Achterhoek: de Achterhoek heeft in 2024 een Regio Deal toegekend gekregen (25 miljoen euro) gericht op het aanpakken van de vergrijzing, het vergroten van de bereikbaarheid en het vormgeven van transitie;²
- Achterhoekse Energiebeweging en Ideeënnest: het Ideeënnest is een jaarlijks evenement met als doel om duurzame initiatieven te stimuleren;³
- Project 'Interprofessioneel Samen Opleiden': dit project heeft als doel om de interprofessionele samenwerking in het pedagogisch-educatieve werkveld te verbeteren. Daarmee helpen ze mensen om zich voor te bereiden op een veranderende arbeidsmarkt;⁴
- Project KLIMEA: het project 'Op weg naar een Klimaatbestendige Melkveehouderij in de Achterhoek' richt zich op het ontwikkelen van maatregelen voor de melkveehouderij in de Achterhoek.⁵

Arbeidsmarkt en tekorten

Sectoren met grootste tekorten

- Kijkend naar de arbeidsmarktprognoses voor 2023, zijn er in de Achterhoek meer vacatures op mbo-niveau 3 en minder op mbo-niveau 4 vergeleken met het landelijke gemiddelde (Figuur 5). Ten aanzien van andere krimpregio's scoort de Achterhoek in deze categorieën vergelijkbaar.
- Kijkend naar beroepsgroepen, scoren de agrarische beroepen, pedagogische beroepen en dienstverlenende beroepen het hoogst op de spanningsindicator van het UWV (Figuur 6). Een hoge score op de spanningsindicator van het UWV impliceert daarmee dat sectoren mogelijk moeite hebben om bestaande vacatures in te vullen in deze beroepsgroepen. Er is dus het meest sprake van krapte in beroepsgroepen met een hoge score op de spanningsindicator.
- De ontwikkelingen in de spanningsindicator verschillen per beroepsgroep. Zo laten agrarische beroepen een gestage toename over de tijd zien, met een piek in 2024. Hetzelfde patroon is ook zichtbaar voor pedagogische beroepen. Dienstverlenende beroepen laten echter een eenmalige piek zien in 2022 waarna de spanningsindicator daalt. Mogelijk hangt dit verschil samen met de conjunctuurcyclus. Zo zijn bedrijven meer op zoek naar medewerkers dan de overheid na afloop van de coronacrisis (2022).
- De creatieve en taalkundige beroepen en de bedrijfseconomische en administratieve beroepen kennen de minste krapte, zie Figuur 16.

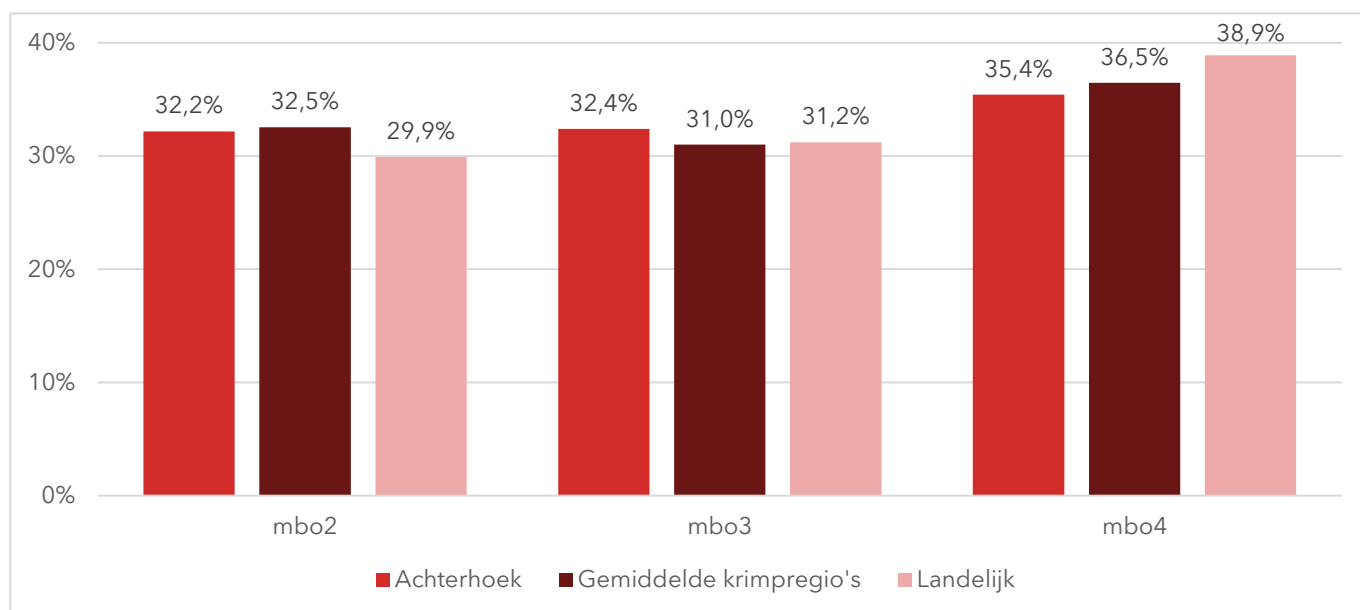
² Zie [Toekenning Regio Deals 2024 aan Achterhoek, Stedendriehoek en Zwolle! - VNO-NCW Midden](#)

³ Zie <https://regioonline.nl/regio-achterhoek/achterhoek-ideeennest/>

⁴ Zie DUO (2023). Samenvatting Regionaal Investeringsfonds mbo.

⁵ Zie [Rapportsjabloon Wageningen Livestock Research NL](#)

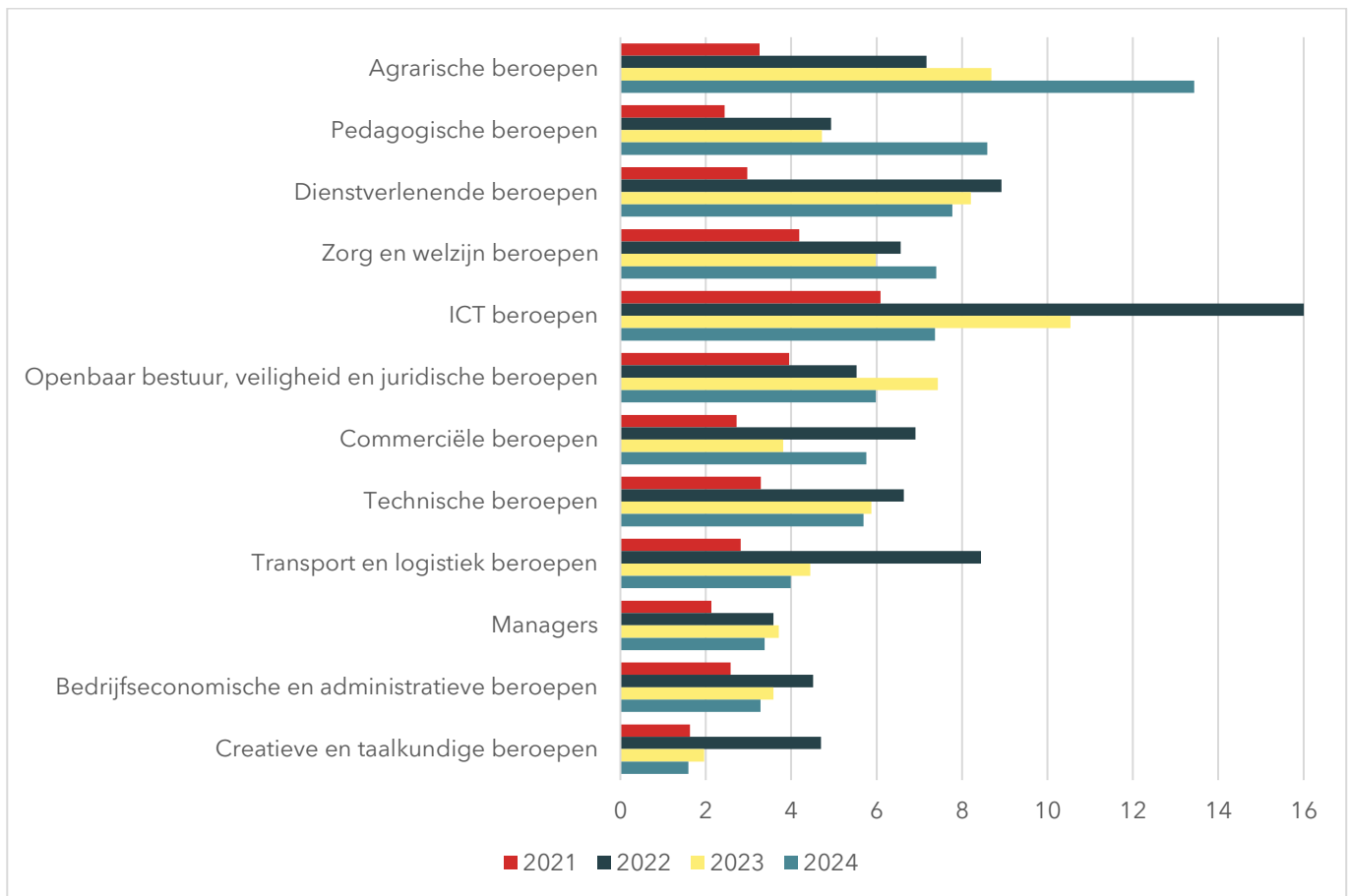
Figuur 5 In de Achterhoek zijn de prognoses van het aantal vacatures in 2023 hoger op mbo-niveau 3 en lager op mbo-niveau 4 dan het gemiddelde van alle krimpregio's en het landelijke gemiddelde

Bron: Atlas beroepsonderwijs en arbeidsmarkt (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de prognose van het beschikbare aantal vacatures op mbo-niveau (2-4) voor de arbeidsmarktregio de Achterhoek, het gemiddelde van de krimpregio's en het landelijke gemiddelde.

Figuur 6 Volgens de UWV spanningsindicator is de krapte het hoogst bij agrarische en pedagogische beroepen

Bron: UWV (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de spanningsindicator voor alle beroepen die beschikbaar zijn voor de UWV spanningsindicator. Hierbij geven kleine getallen (dichtbij nul) aan dat er geen krapte is en een hoog cijfer (verder weg van nul) aan dat er sprake is van zeer grote krapte.

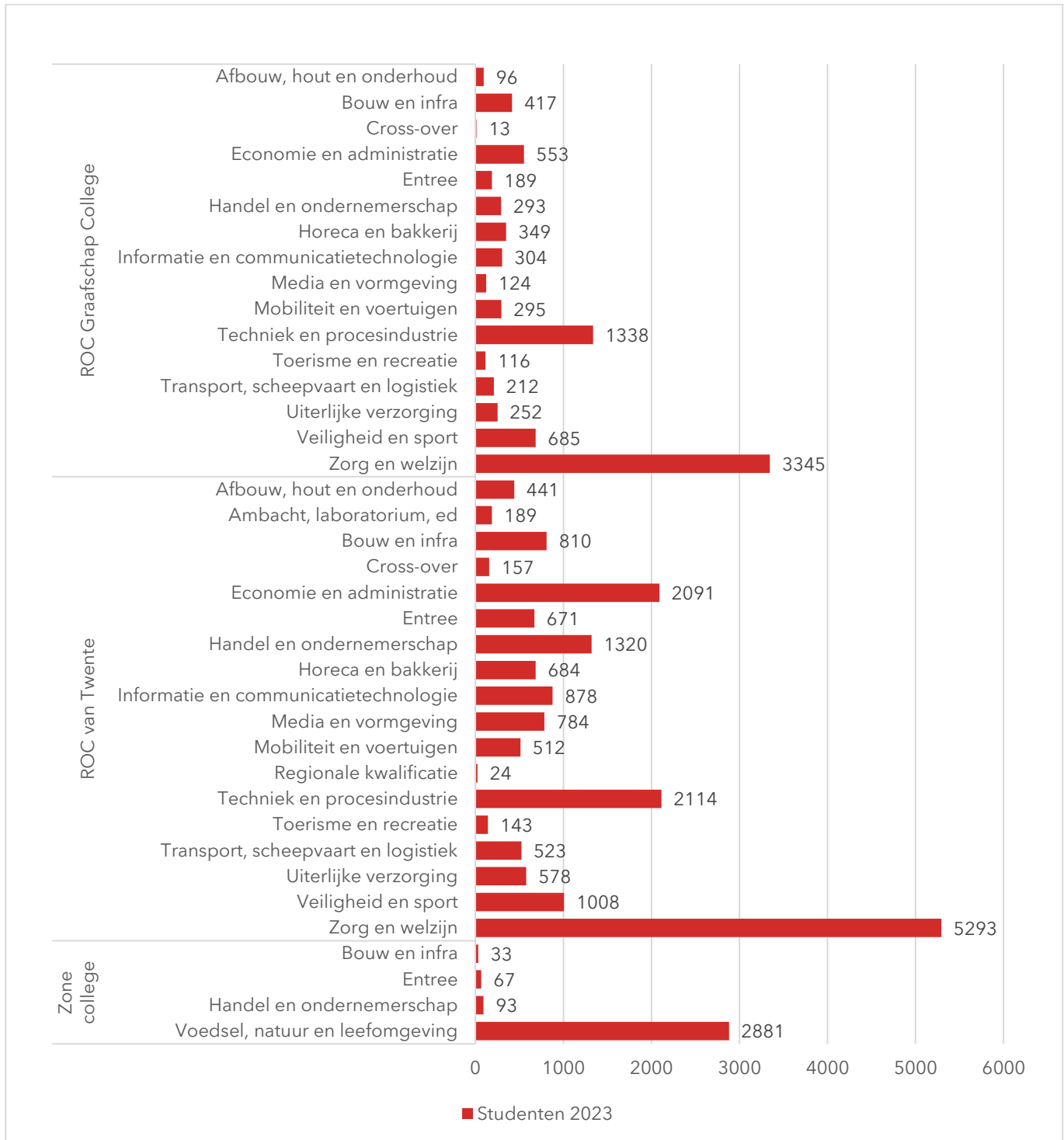
Opleidingsaanbod

- In de Achterhoek zijn er drie mbo-instellingen die meer dan tien opleidingen aanbieden (Figuur 7). Deze opleidingen zijn met name in Doetinchem gevestigd.
- Er is op een aantal gebieden sprake van overlap in de opleidingsrichtingen. Een drietal opleidingen (ambacht, laboratorium e.d., techniek en procesindustrie en voedsel, natuur en omgeving) wordt niet door twee mbo-instellingen aangeboden. De rest van de opleidingen wel.
- Kijkend naar de studentenaantallen zijn de opleidingsrichtingen zorg en welzijn en techniek en procesindustrie groot. Hoewel er ook vraag is naar deze studenten, is er een sterkere krapte ervaren bij andere beroepsgroepen in deze regio (Figuur 6).
- Gezien de arbeidsvraag bieden bol-opleidingen in de zorg en techniek en alle bbl-opleidingsrichtingen een relatief kansrijke startpositie op de arbeidsmarkt. Het onderwijs en de arbeidsmarkt sluiten echter niet altijd goed op elkaar aan. Zo kiezen studenten soms voor opleidingsrichtingen waar minder vraag naar is, zoals voedsel, natuur en leefomgeving of economie.⁶

⁶ Zie [Regio in beeld 2023 Achterhoek](#)

- Er is een aantal opleidingsrichtingen dat met lage studentenaantallen te maken hebben. Het gaat hier om opleidingsrichtingen regionale kwalificatie (ROC van Twente) en bouw en infra (Zone.college).
- Tabel 1 laat zien dat er ook specifiek een aantal (specialistische) opleidingen te maken hebben met zeer lage studentenaantallen (minder dan 10) die in principe vallen onder opleidingsrichtingen die wel voldoende studentenaantallen hebben. Het gaat hier om opleidingen zoals dakdekken (binnen de opleidingsrichting bouw en infra), patisserie (binnen de opleidingsrichting horeca en bakkerij) en retail advies (binnen de opleidingsrichting handel en ondernemerschap). Het is hierbij de vraag of deze opleidingen onder druk staan of dat het gaat om specialistische opleidingen die kunnen bestaan binnen de hoofdopleiding.

Figuur 7 De opleidingsrichting zorg, welzijn en sport van het ROC van Twente telt de meeste studenten (2023)

Bron: Duo (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de mbo-instellingen, de opleidingsrichting en het aantal studenten per opleidingsrichting. Voor Zone.college en ROC van Twente College wordt het totaal aantal studenten weergegeven (dus ook buiten de Achterhoek). Een nadere uitsplitsing voor alleen de Achterhoek bleek niet mogelijk.

Tabel 1 In 2023 kennen een aantal specialistische opleidingen zeer lage studentenaantallen (minder dan tien studenten)

Graafschap College	ROC van Twente	Zone.college
Business support	Business support	Retail advies
Dakdekken	Creatief Vakmanschap	Retail operationeel
Fietstechniek	Industriële lakverwerking	
Middenkader bouw en infra	Instructeur mbo	
Ondernemerschap op basis van vakmanschap	Machinaal houtbewerken	
Patisserie	Meubels stofferen	
Procestechniek	Ondernemerschap op basis van vakmanschap	
Restauratievakmanschap	Patisserie	
Servicemedewerker	Plafond-/wandmontage	
Technisch tekenen		

Bron: DUO (2022) en DUO (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande tabel toont de opleidingen waarbij minder dan tien studenten staan ingeschreven.

Invloed van digitalisering en automatisering

De invloed van digitalisering en automatisering kan zowel positieve als negatieve gevolgen hebben voor de arbeidsmarktregio Achterhoek. Automatisering heeft de potentie om op termijn routinematig werk te vervangen, hetgeen kan zorgen voor een stijging van de werkloosheid.⁷ Aan de andere kant zal digitalisering de aard van het werk veranderen en daarom zal er vraag zijn naar andere soorten vaardigheden (skills).⁸ Het is van belang dat mbo-instellingen met het opleidingsaanbod inspelen op deze veranderende arbeidsvraag. De specifieke invulling van deze innovaties zal uiteindelijk verschillen per sector en per beroepsgroep waarvoor mbo-instellingen opleiden.

Demografische ontwikkeling

Demografische krimp & migratiestromen

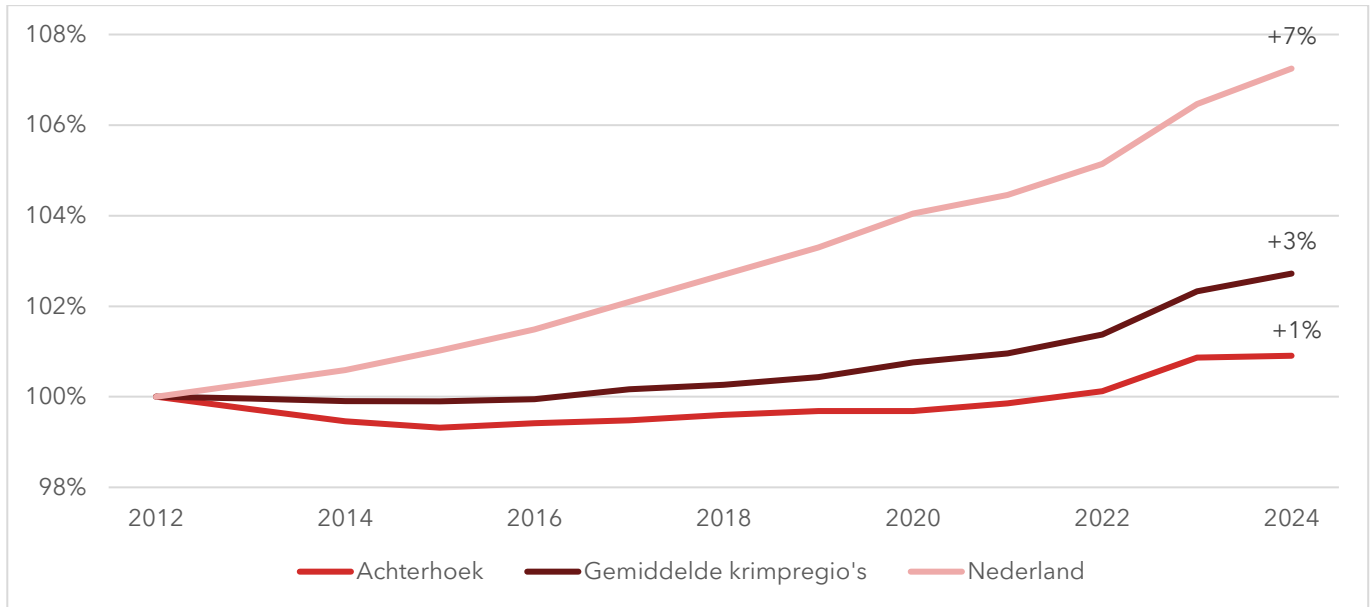
- De bevolkingsgroei in de Achterhoek ligt in de periode 2010-2024 zes procentpunt lager dan in Nederland (Figuur 8). Tevens ligt de bevolkingsgroei in de Achterhoek ongeveer twee procentpunt lager dan het gemiddelde van de 11 krimpregio's.
- De natuurlijke aanwas laat over heel de periode 2013-2023 een bevolkingsdaling zien. De natuurlijke aanwas (verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt) is daarmee in de Achterhoek negatief (Figuur 9).

⁷ Zie Frey, C. B. (2019). *The technology trap: Capital, labor, and power in the age of automation*. In *The technology trap*. Princeton University Press.

⁸ Zie Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2018). *Artificial intelligence, automation, and work*. In *The economics of artificial intelligence: An agenda* (pp. 197-236). University of Chicago Press.

- Deze bevolkingsgroei wordt dus veroorzaakt door een positief migratiesaldo. Het migratiesaldo (som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo) is namelijk positief en groter dan de krimp in de natuurlijke aanwas (Figuur 9).

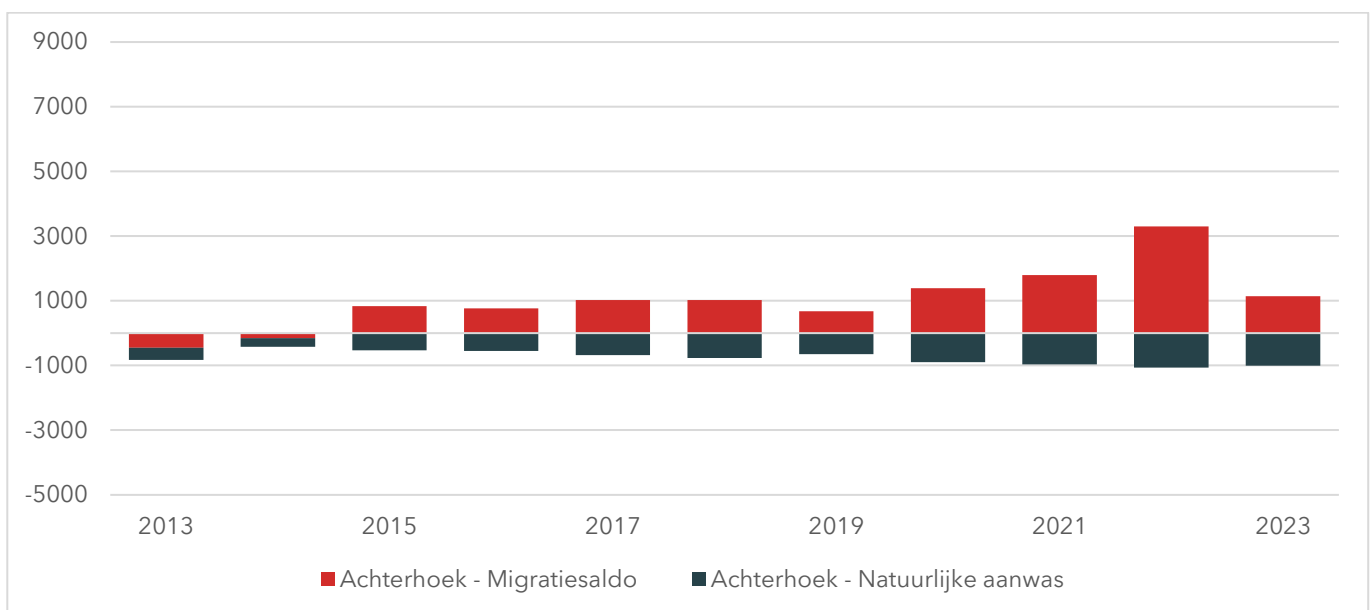
Figuur 8 De bevolkingsgroei in de Achterhoek ligt twee procentpunt lager dan in andere krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de demografische ontwikkeling voor de arbeidsmarktregio Achterhoek, Nederland en het gemiddelde van alle elf krimpregio's. Het jaar 2010 is het basisjaar voor alle drie de groepen en is gelijk aan honderd. Indien er sprake is van bevolkingsgroei (krimp) ligt het getal in de opeenvolgende jaren boven (onder) de honderd.

Figuur 9 De groei van de arbeidsmarktregio Achterhoek komt door migratiestromen

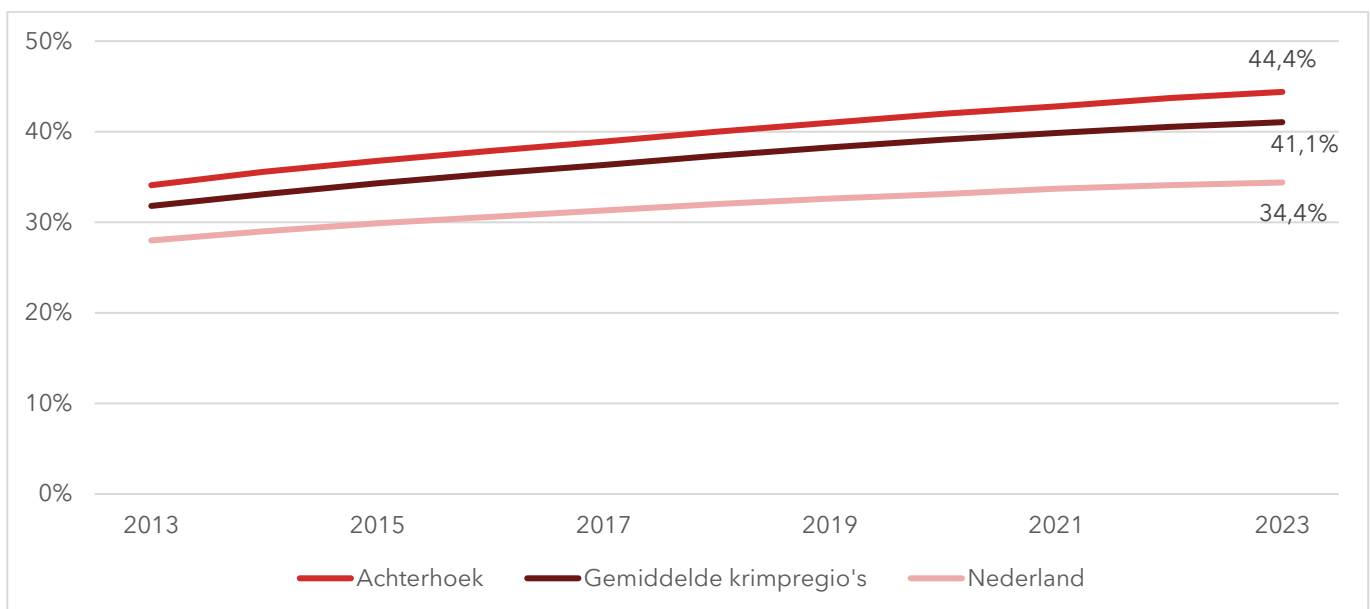
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de natuurlijke aanwas en migratiestromen voor de arbeidsmarktregio de Achterhoek. Migratiestromen zijn de som van het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo. De natuurlijke aanwas is gedefinieerd als het verschil tussen het aantal mensen dat geboren wordt en het aantal mensen dat overlijdt.

Vergrijping en ontgroening

- De grijze druk in de Achterhoek is hoger dan de gemiddelde grijze druk in alle krimpregio's en hoger dan gemiddeld in Nederland (Figuur 10). De grijze druk is de verhouding tussen het aantal personen van vijftien tot twintig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijftien jaar. Hoe hoger de grijze druk, hoe meer er dus sprake is van vergrijzing.
- De grijze druk heeft ook invloed op het arbeidsaanbod: er zijn namelijk meer mensen die de pensioengerechtigde leeftijd bereiken en de arbeidsmarkt verlaten dan dat er mensen toetreden. Vooral in de sectoren transport & logistiek, openbaar bestuur, onderwijs en industrie werken momenteel veel 60-plussers.⁹
- De Achterhoek heeft een vergelijkbare groene druk in vergelijking met andere krimpregio's en het gemiddelde van Nederland (Figuur 11). De groene druk is de verhouding tussen het aantal personen van twintig jaar of jonger en het aantal personen van twintig tot vijftien jaar. Deze score is te verklaren aan de hand van het noemer effect (Figuur 12): het aantal mensen tussen de twintig en vijftien jaar ligt relatief laag, terwijl het aantal mensen jonger dan twintig jaar iets lager ligt dan de rest van Nederland. Als gevolg hiervan ligt de groene druk hoger dan gemiddeld in Nederland.
- De afgelopen jaren nam het aantal mbo-studenten nog toe (bbl), maar naar verwachting daalt het aantal mbo-studenten in de Achterhoek de komende jaren gezien de leeftijdsopbouw van de regionale bevolking.¹⁰

Figuur 10 De grijze druk in de Achterhoek is hoger dan die in andere krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

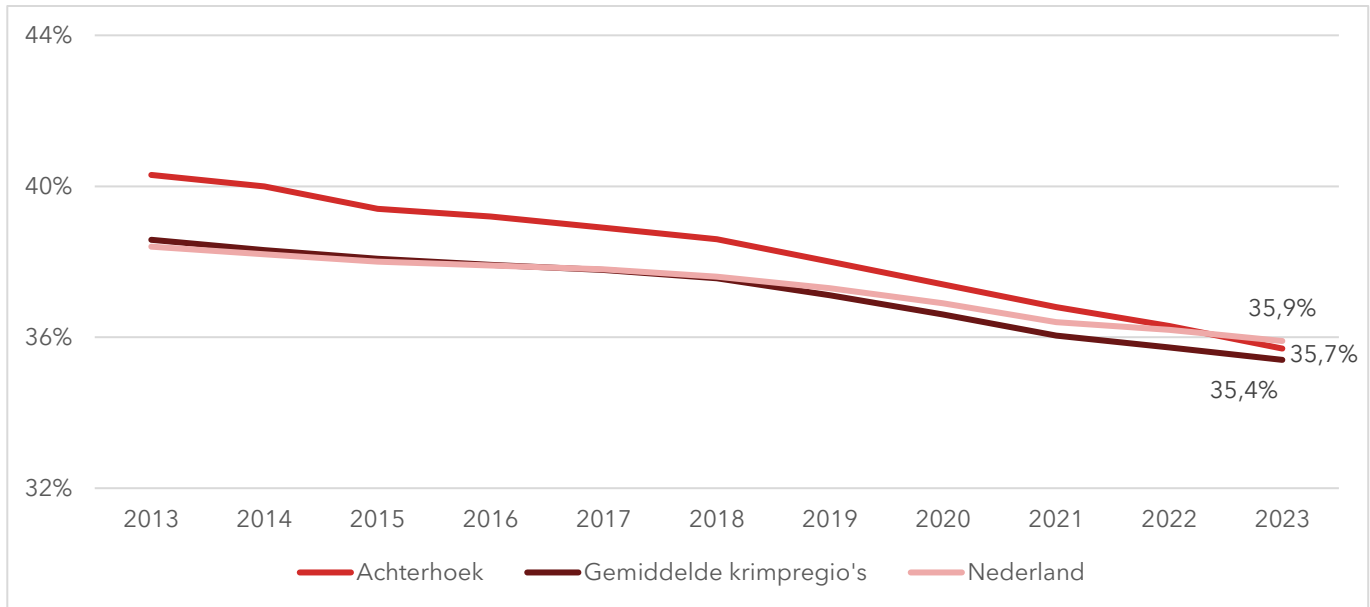
Noot: Bovenstaande grafiek toont de grijze druk voor de arbeidsmarktregio de Achterhoek, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De grijze druk is gedefinieerd als de verhouding tussen het aantal personen

⁹ Zie [Regio in beeld 2023 Achterhoek](#)

¹⁰ Zie [Regio in beeld 2023 Achterhoek](#)

van vijfenzestig jaar of ouder en het aantal personen van twintig tot vijfenzestig jaar. Een hogere grijze druk impliceert dat er meer mensen boven de vijfenzestig jaar zijn dan mensen tussen de twintig en vijfenzestig jaar.

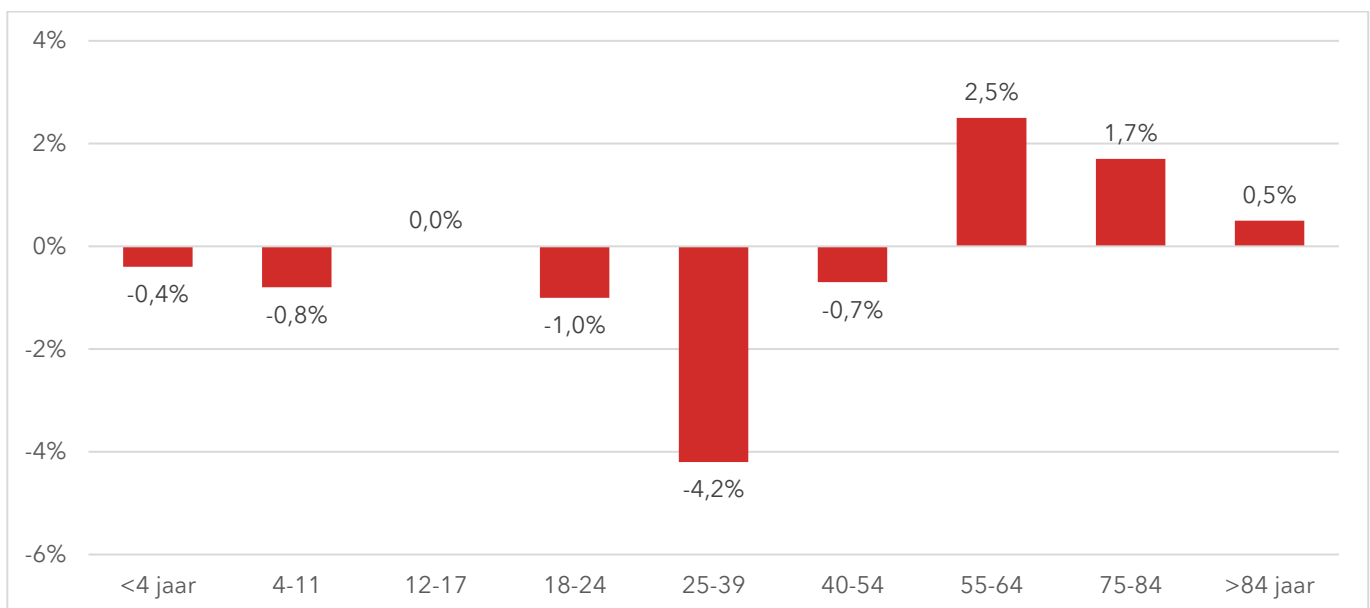
Figuur 11 De groene druk in de Achterhoek is vanaf 2022 vergelijkbaar met die in andere krimpregio's en de rest van Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de groene druk voor de arbeidsmarktregio de Achterhoek, Nederland en het gemiddelde van de elf krimpregio's. De groene druk is gedefinieerd als het aantal mensen jonger dan twintig jaar gedeeld door het aantal personen tussen de twintig en vijfenzestig jaar. Een hogere groene druk impliceert dat er meer mensen onder de twintig jaar zijn dan mensen tussen de twintig en vijfenzestig jaar.

Figuur 12 Het aandeel 25-39-jarigen in de arbeidsmarktregio de Achterhoek ligt lager dan gemiddeld in Nederland

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

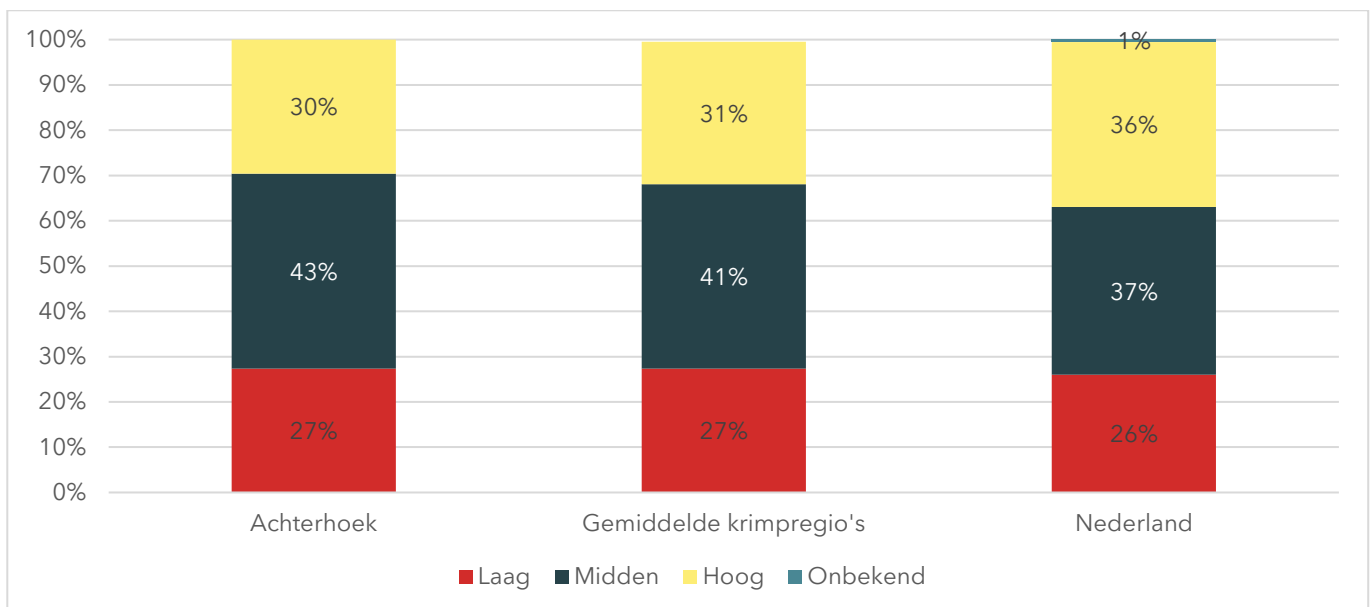
Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in bevolkingsopbouw naar leeftijd tussen arbeidsmarktregio Achterhoek en de rest van Nederland voor het jaar 2024. Een percentage kleiner (groter) dan nul duidt op een lagere (hogere) aanwezigheid van die leeftijdsgroep in de arbeidsmarktregio de Achterhoek.

Sociaaleconomische kenmerken

Opleidingsniveau & inkomensverdeling

- In de Achterhoek zijn er relatief meer middelbaar opgeleiden in vergelijking met andere krimpregio's en Nederland (Figuur 13). Het aantal hoogopgeleiden ligt juist relatief laag in de Achterhoek (5 procentpunt minder dan gemiddeld in Nederland).
- Het beperkte aantal hoogopgeleiden en een hoge grijze druk¹¹ vertaalt zich door in de inkomensverdeling. Zo ligt het gemiddelde inkomen (gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling) ongeveer 1.200 euro lager in de Achterhoek dan het gemiddelde in Nederland (Figuur 14). Ten opzichte van het gemiddelde in alle krimpregio's ligt het inkomen ongeveer vijfhonderd euro hoger.
- Een uitsplitsing naar inkomensdecielen laat zien dat er weinig mensen aan de uiteinden van de inkomensverdeling zitten. Doordat vooral aan de bovenkant van de inkomensverdeling minder mensen zitten, ligt het inkomen lager dan gemiddeld in Nederland (Figuur 15).

Figuur 13 De bevolking in de Achterhoek heeft een groter aandeel gemiddeld opgeleiden ten opzichte van het gemiddelde in Nederland

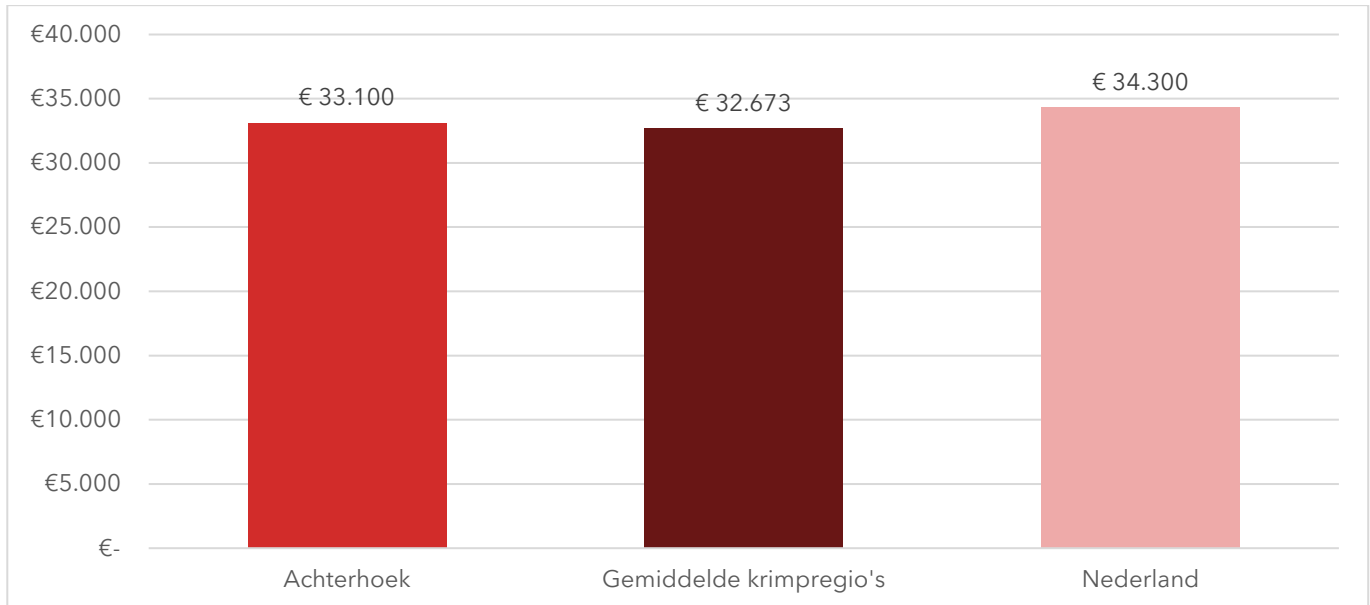
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het opleidingsniveau van de beroepsbevolking voor de arbeidsmarktregio Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en het gemiddelde van Nederland in het jaar 2023. Mensen met een laag opleidingsniveau hebben maximaal een mbo-1 diploma. Mensen met een gemiddelde opleiding hebben minimaal een mbo-2 opleiding en maximaal een mbo-4 diploma. Mensen met een hoog opleidingsniveau

¹¹ Doordat pensioengerechtigden doorgaans een lager inkomen hebben dan werkenden, drukt een hoog aandeel ouderen ook het gemiddelde inkomen.

hebben minimaal een hbo-bachelor diploma. Voor mensen voor wie het hoogste behaalde diploma niet is vastgelegd is het opleidingsniveau onbekend. Dit betreft veelal oudere mensen in de beroepsbevolking.

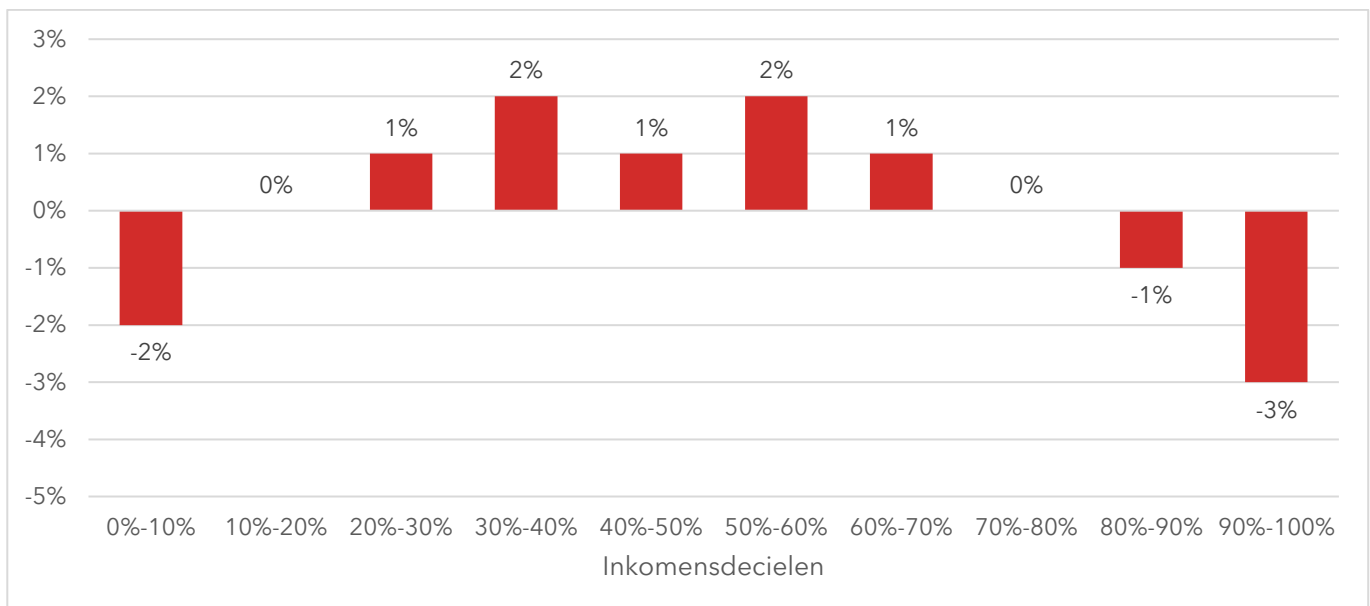
Figuur 14 Het gemiddelde inkomen is in de Achterhoek ongeveer 400 euro hoger dan het gemiddelde inkomen in de krimpregio's

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het gemiddelde gestandaardiseerde inkomen voor de Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2021. Het gemiddelde inkomen is gecorrigeerd voor huishoudsamenstelling (het zogenaamde gestandaardiseerde inkomen).

Figuur 15 De Achterhoek heeft minder mensen in de hogere inkomensdecielen in vergelijking met het landelijke gemiddelde

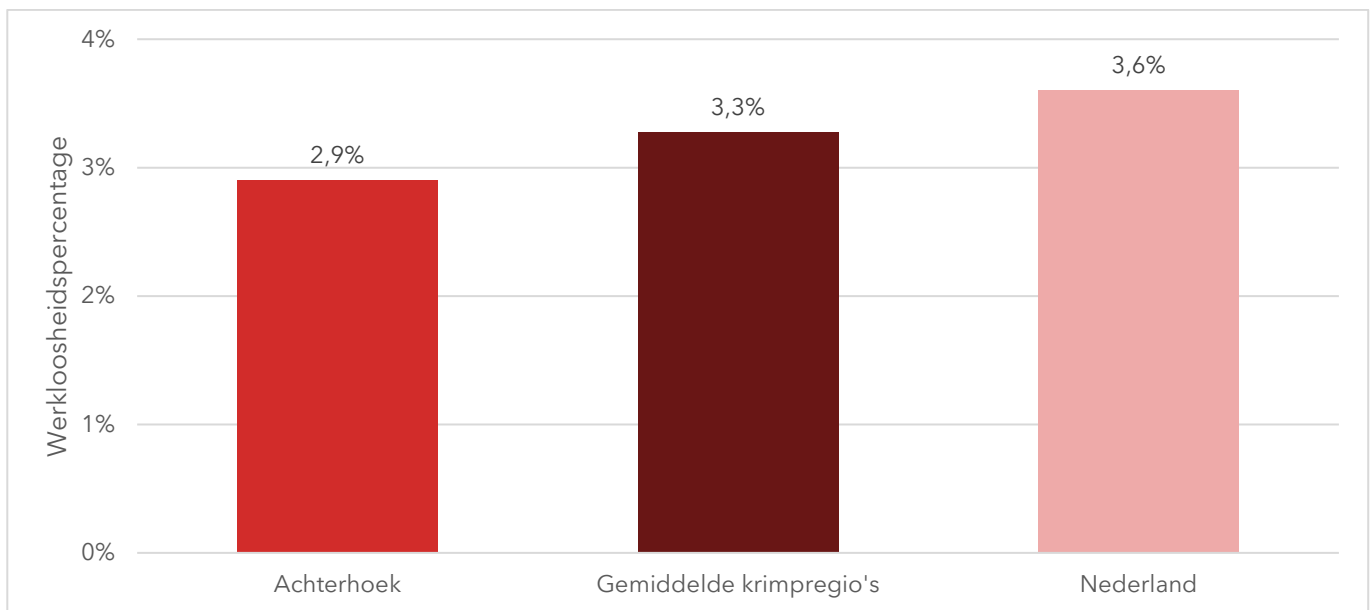
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het verschil in de inkomensdecilen in Nederland in vergelijking met de Achterhoek voor het jaar 2022. Hierbij hebben mensen in een lager inkomensdeciel (0 procent - 10 procent een lager inkomen dan werknemers in een hoger inkomensdeciel (90 procent - 100 procent). Negatieve (positieve) percentages geven aan dat minder (meer) mensen in een bepaald inkomensdeciel zitten.

Werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en bijstandsgerechtigden

- Het werkloosheidspercentage in de Achterhoek is ongeveer 0,4 procentpunt lager dan het gemiddelde van de andere krimpregio's (Figuur 16). Het is tevens lager dan het werkloosheidspercentage in Nederland (ongeveer 0,7 procentpunt).
- Het percentage arbeidsongeschikten in de Achterhoek is vergelijkbaar met dat in andere krimpregio's (Figuur 17). Het ligt echter wel hoger dan het landelijke gemiddelde (0,4 procentpunt).
- Het percentage bijstandsgerechtigden ligt lager in de Achterhoek dan het gemiddelde in andere krimpregio's en lager dan het landelijke gemiddelde met respectievelijk 1 en 2,8 procentpunt, zie Figuur 18.

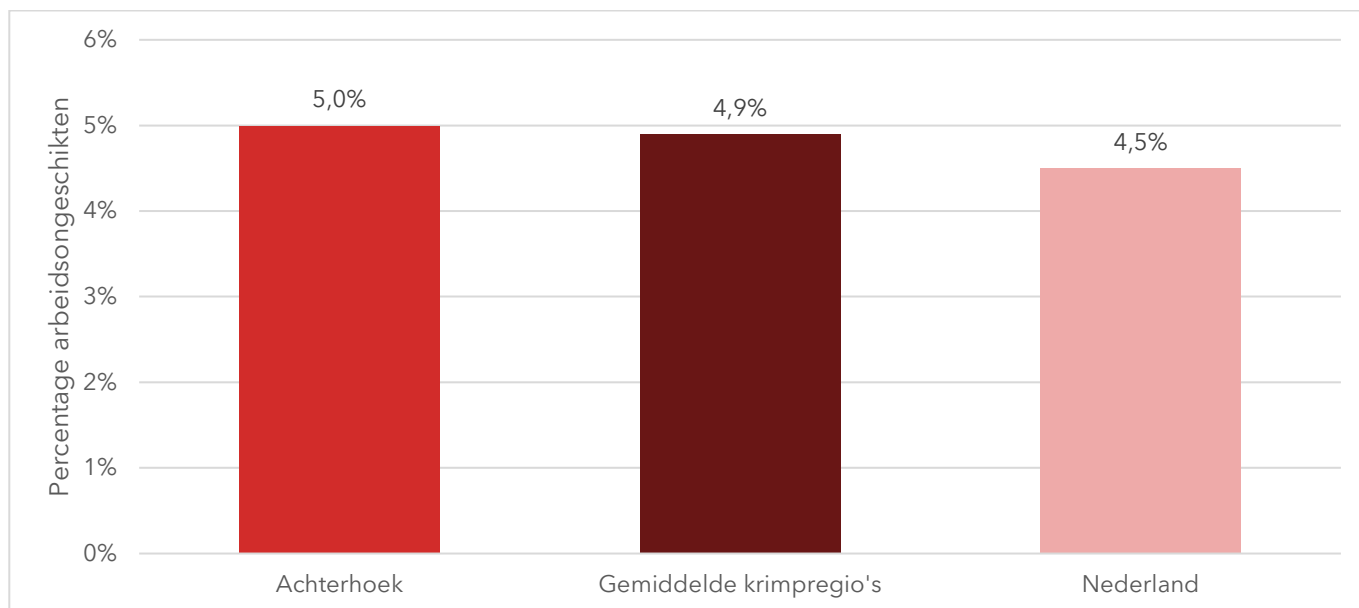
Figuur 16 Het werkloosheidspercentage in de Achterhoek is lager dan het gemiddelde in de krimpregio's en lager dan het landelijke gemiddelde (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het werkloosheidspercentage voor de Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

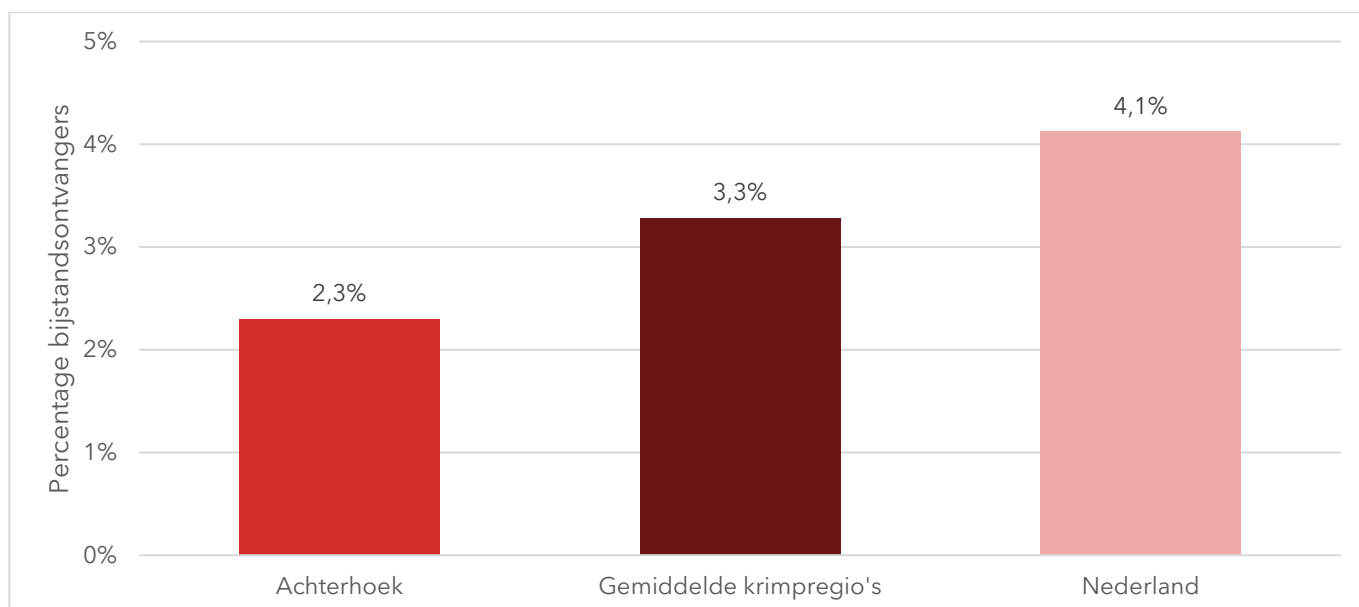
Figuur 17 Het percentage arbeidsongeschikten is vergelijkbaar met het gemiddelde in andere krimpregio's, maar hoger dan het landelijke gemiddelde (2023)

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage arbeidsongeschikten voor de Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 18 Het percentage bijstandsgerechtigden is zowel lager dan het gemiddelde in de krimpregio's als het landelijke gemiddelde (2022)

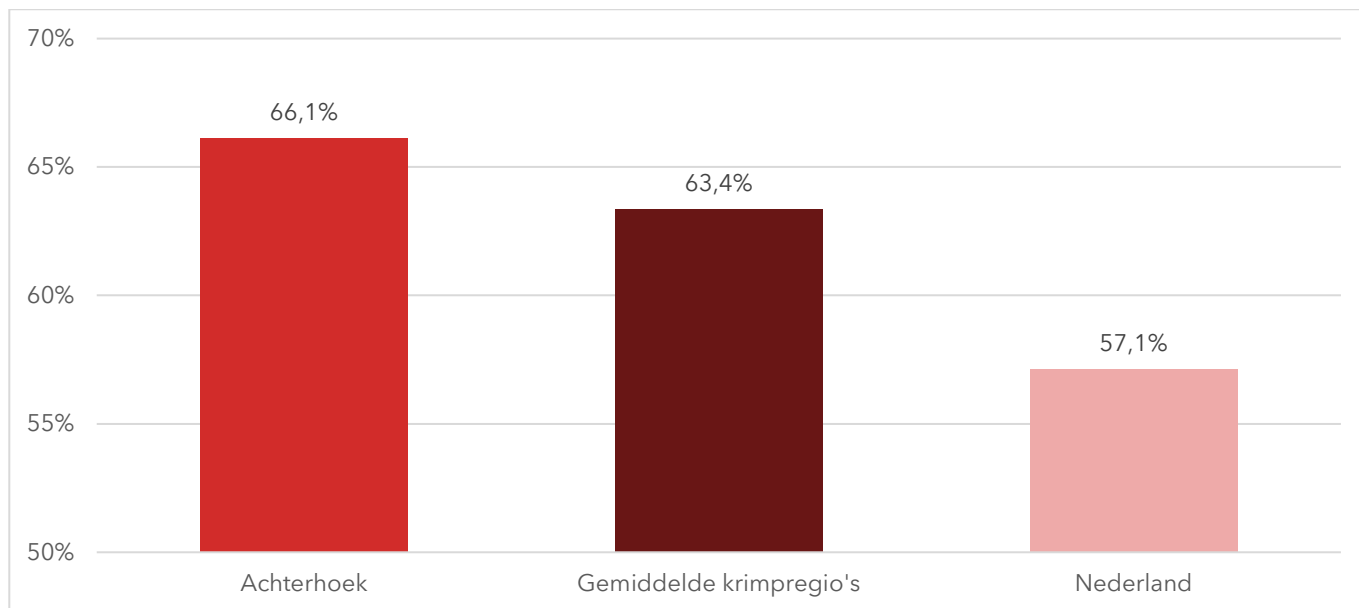
Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage bijstandsgerechtigden voor de Achterhoek, het gemiddelde percentage van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Brede welvaarsindicatoren

- Het eigenwoningbezit ligt in de Achterhoek met 66,1 procent negen procentpunt (bijna drie procentpunt) hoger dan het gemiddelde in Nederland (gemiddelde van alle krimpregio's), zie Figuur 19.
- De levensverwachting in de Achterhoek is gelijk aan de gemiddelde levensverwachting in Nederland (Figuur 20). De levensverwachting is echter wel 0,2 jaar hoger dan de gemiddelde levensverwachting in andere krimpregio's.

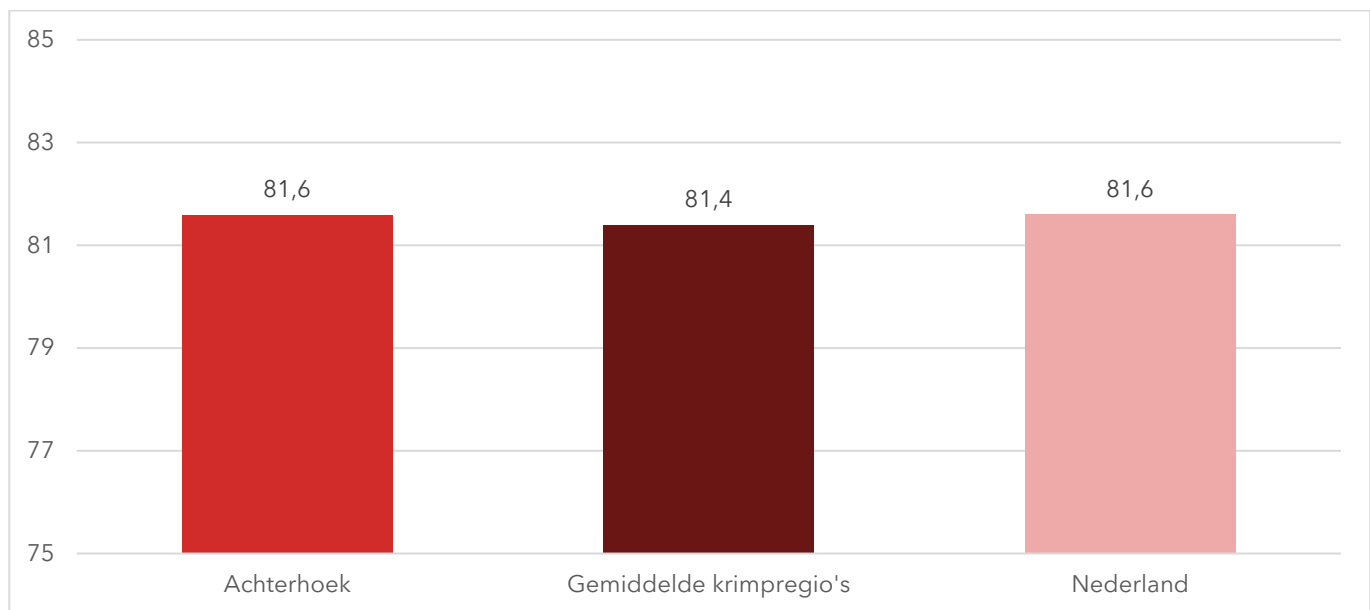
Figuur 19 Het percentage koopwoningen in de Achterhoek ligt hoger dan het gemiddelde in Nederland en hoger dan in andere krimpregio's (2024).

Bron: CBS (2024), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont het percentage koopwoningen voor de Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2024.

Figuur 20 De levensverwachting in de Achterhoek is vergelijkbaar met het gemiddelde in Nederland, maar 0,2 jaar hoger dan in andere krimpregio's (2022)

Bron: RIVM (2022), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

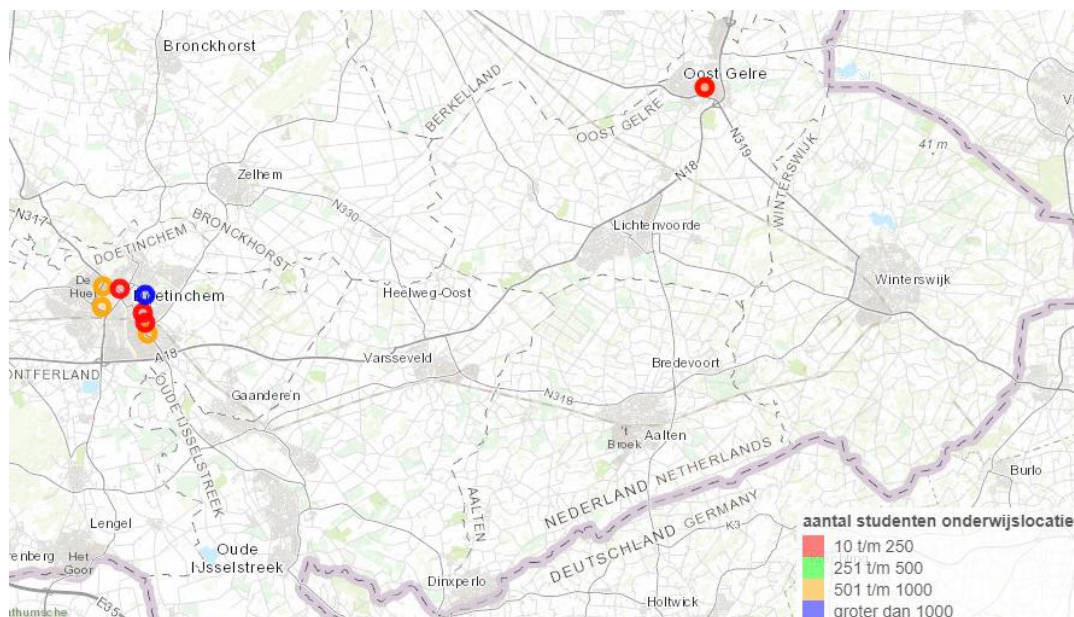
Noot: Bovenstaande grafiek toont de levensverwachting in jaren voor de Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2022.

Leefbaarheid

Afstanden tot onderwijsinstellingen

- De mbo-instellingen in de Achterhoek zijn voornamelijk in Doetinchem, zie Figuur 21.
- De bereikbaarheid met het OV - met de trein en voornamelijk bus - is goed, zie Tabel 2.

Figuur 21 Regionale spreiding van mbo-instellingen, naar onderwijspopulatie

Bron: https://informatieproducten.duo.rijkscloud.nl/public/landkaart_onderwijslocaties_mbo/

Tabel 2 Mbo-instellingen zijn goed bereikbaar met het OV

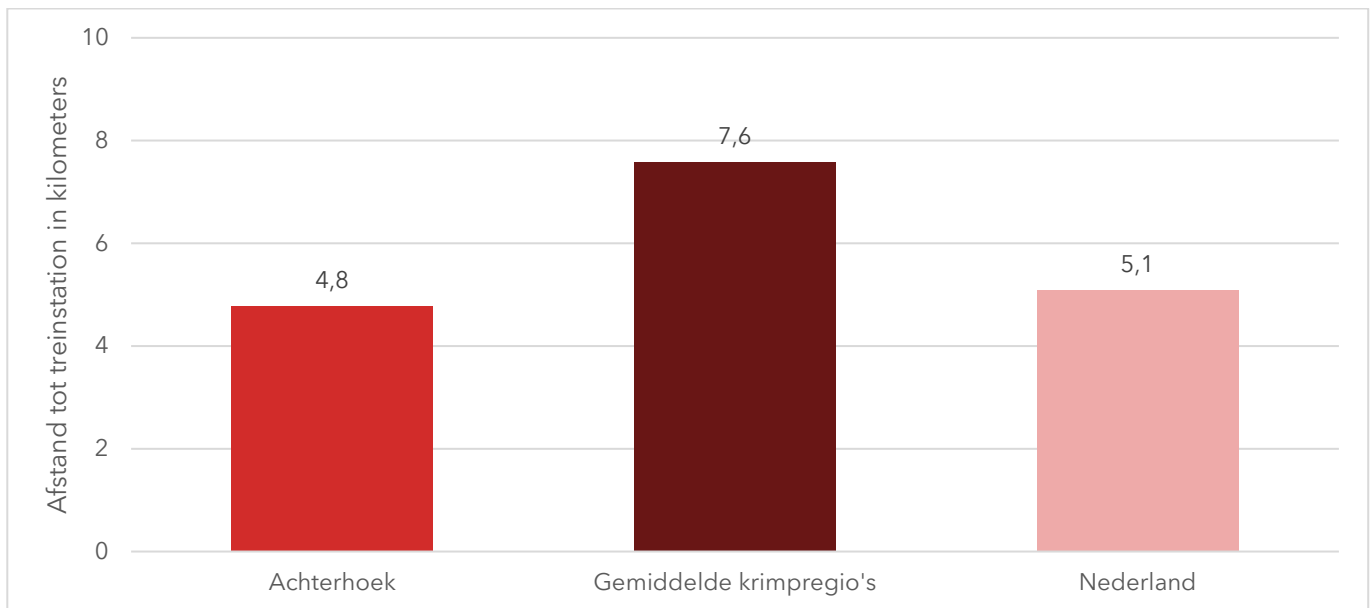
Instelling	Locatie	Afstand Treinstation	Afstand Bushalte
Graafschap College	Doetinchem	±2 km (ca. 25 minuten lopen)	Direct voor de deur
Graafschap College	Groenlo	±3 km (ca. 35 minuten lopen)	Direct voor de deur
Zone College	Doetinchem	±1,5 km (ca. 18 minuten lopen)	Direct voor de deur

Bron: Google Maps

Afstanden tot voorzieningen

- De afstand tot een treinstation ligt in de arbeidsmarkregio Achterhoek bijna twee keer lager dan het gemiddelde (Figuur 22). Ook in vergelijking met Nederland is de afstand tot een treinstation lager.
- De afstand tot een ziekenhuis is ruwweg één kilometer kleiner (ongeveer even groot) in vergelijking met andere krimpregio's (het gemiddelde in Nederland), zie Figuur 23.
- De afstand tot een huisartsenpraktijk is in de Achterhoek vergelijkbaar met de afstand in andere krimpregio's, maar iets hoger dan in de rest van Nederland (Figuur 24). De verschillen in afstand zijn kleiner dan voor het treinstation en het ziekenhuis.

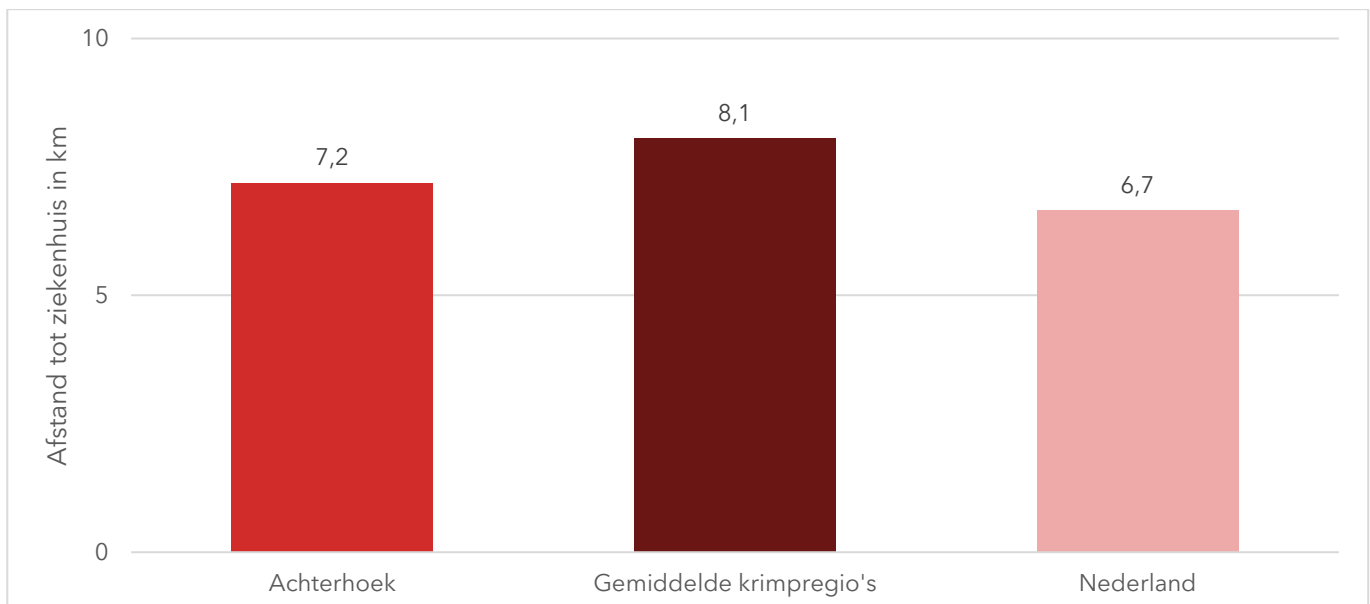
Figuur 22 De afstand tot een treinstation in de Achterhoek is bijna twee keer kleiner (ongeveer gelijk) aan de gemiddelde afstand in andere krimpregio's (in Nederland)

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een treinstation voor de arbeidsmarktregio de Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

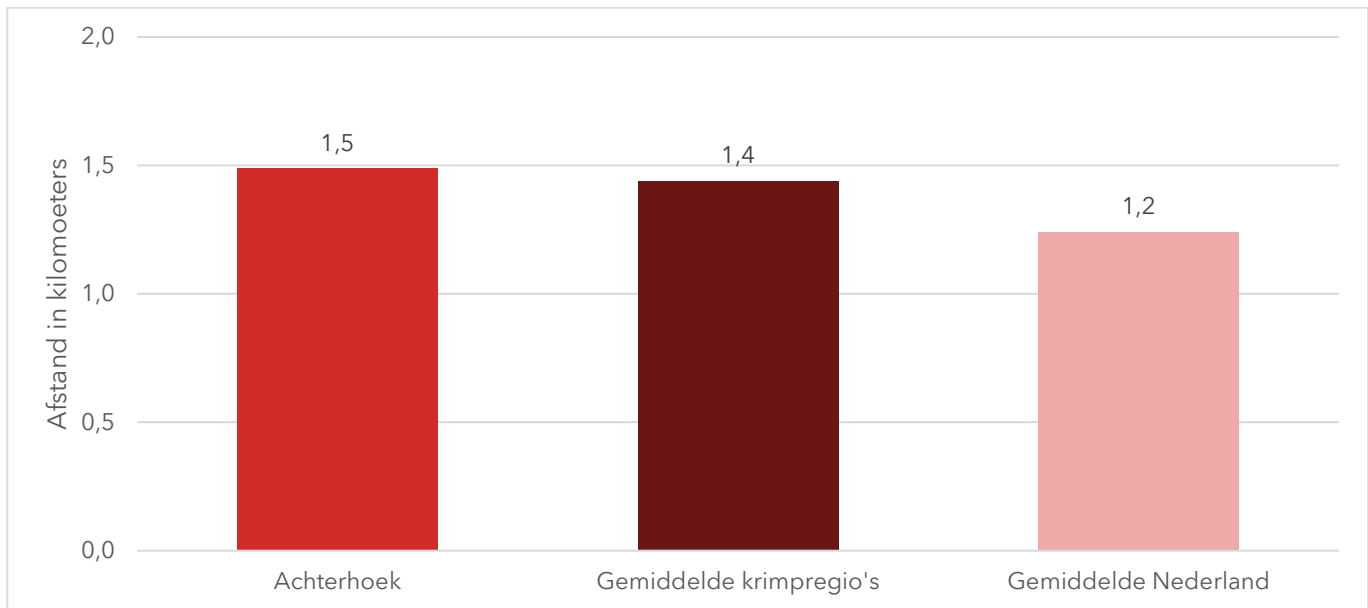
Figuur 23 De afstand tot een ziekenhuis in de Achterhoek is kleiner dan de gemiddelde afstand in de krimpregio's, maar groter dan de gemiddelde afstand in Nederland

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een ziekenhuis voor de arbeidsmarktregio de Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Figuur 24 De afstand tot een huisartsenpraktijk in de Achterhoek is vergelijkbaar met die in andere krimpregio's

Bron: CBS (2023), bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Bovenstaande grafiek toont de gemiddelde afstand tot een huisartsenpraktijk voor de arbeidsmarktregio van Achterhoek, het gemiddelde van de elf krimpregio's en Nederland voor het jaar 2023.

Interregionale dynamiek

Overlap en interactie aangrenzende regio's

- Projecten zoals Smart Industry Achterhoek bevorderen samenwerking met bedrijven en instellingen in Arnhem-Nijmegen en Duitsland.¹²
- De Achterhoek staat bekend om haar sterke metaal- en maakindustrie. Hierdoor zijn er sterke banden met Twente, een regio die ook gericht is op technologie en innovatie.¹³

Grensoverschrijdende arbeidsmarkten en pendelbewegingen

- De pendelbewegingen in de Achterhoek zijn relatief veel aanwezig: één op de vier inwoners werkt in loondienst in een andere regio.
- De meeste pendelbewegingen vinden plaats met Midden-Gelderland. Uit dit gebied komen zowel de meeste mensen die in de Achterhoek werken als dat mensen in loondienst uit de Achterhoek in dit gebied werken.
- In totaal is het saldo voor de Achterhoek negatief: er reizen ongeveer 18.100 mensen meer de arbeidsmarktregio uit dan in.¹⁴

¹² Zie [Smart Business Center biedt Achterhoek kansen - Het Ondernemersbelang](#)

¹³ Zie [High-tech mechatronica naar een hoger niveau tillen | Twente.com](#)

¹⁴ Zie [Regio in beeld 2023 Achterhoek](#)